

KORKUT ATA TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi

The Journal of International Turkish Language & Literature Research

Sayı/Issue 11 (Haziran/June 2023), s. 876-898.

Geliş Tarihi-Received: 23.02.2023

Kabul Tarihi-Accepted: 21.06.2023

Araştırma Makalesi-Research Article

ISSN: 2687-5675

DOI: 10.51531/korkutataturkiyat.1255221

Yabancılara Türkçe Öğretimi Okuma Metinlerinde Metinler Arası İlişkiler (C1 Seviyesi Örneği)

*Intertextual Relations in Reading Texts of Turkish Language Teaching for
Foreigners (Case of C1 Level)*

Nidanur DURMAZ*
Sedat MADEN**

Öz

Bu çalışmada, yabancılara Türkçe öğretimi okuma metinlerinde yer alan metinler arası ilişkilerin ortaya konulması ve değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Çalışmada örneklem olarak Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanan Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti C1 seviyesi ders kitabı okuma metinleri belirlenmiştir. C1 seviyesi, dil yeterlilik düzeyini sağlamada son aşamaya yaklaşmış olma ve bu seviyenin Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı okuma kazanımları arasında "Metin içi ve/veya metinler arası karşılaştırmalar yapar." hedefinin yer alması nedeni ile tercih edilmiştir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesine yer verilerek veriler toplanmış, içerik analizi ile veriler çözümlenmiştir. Metinler arası ilişkilerin belirlenmesinde ortakbirliktelik ilişkileri ölçüt alınmıştır. Her bir ilişki için başlıklar oluşturulmuş ve belirlenen metinler birden fazla kez okunarak alanyazındaki benzer çalışmaların yardımı ile metinler arası ilişkiler saptanmıştır. Güvenilirliği sağlamak adına bulgular bir Türkçe öğretmeni ve bir Türkçe eğitim uzmanı tarafından incelenmiştir. Araştırma sonucunda, açık ilişkilerden en çok alıntıya yer verildiği tespit edilmiş kapalı ilişkilerden ise gizli alıntıya yer verilmediği bulgusuna ulaşılmıştır. Bunun yanında 3 metinde hiçbir metinler arası ilişki tespit edilmemiştir. En çok metinler arası ilişkinin ise Lambada Titreyen Alev Üşüyor, Kültürümüzde Sayılar ve Türk-Boşnak Halk Kültürünün Ortak Unsurları başlıklı metinlerde kurulduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Metinler arası ilişki, ortakbirliktelik, yabancı dil, Türkçe, C1.

Abstract

The aim of this study is to reveal and evaluate the intertextual relations in the reading texts of Turkish language teaching for foreigners. In the study, reading texts from Yedi İklim Turkish Language Teaching Set C1 level textbooks prepared by Yunus Emre Institute were determined as a sample. C1 level was chosen since the goal of "making intratextual and/or intertextual comparisons" was involved between being close to the last stage in providing language proficiency level and Program for Teaching Turkish as a Foreign Language reading achievements of this level. In the study, data were collected by using document analysis, one of the qualitative research methods. Collaboration relations were taken as a criterion in the

* Öğretmen, Bayburt Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Bayburt/Türkiye, e-posta: nddrmmzz@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5213-376X.

** Prof.Dr., Bayburt Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Bayburt/Türkiye, e-posta: sedatmaden@bayburt.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8024-8182.

determination of intertextual relations. Headings were created for each relationship, and the texts were read more than once and the intertextual relations were determined with the help of similar studies in the literature. In order to ensure reliability, the findings were examined by a Turkish teacher and a Turkish education academician. As a result of the study, it was determined that the quotes were included mostly from the open relations and the hidden quotes were not included in the closed relations. In total, no intertextual relations were detected in 3 texts. It has been determined that the most inter-textual relations are established in the texts titled The Lamp Shivering Flame Is Cold, Numbers in Our Culture and Common Elements of Turkish-Bosnian Folk Culture.

Keywords: Intertextuality, relations, intertextual relations, foreign language, Turkish, C1.

Giriş

Metin kavramı, *Türkçe Sözlük*'te (Türk Dil Kurumu, 2011, s.1667) "Bir yazıyı biçim, anlatım ve noktalama özellikleriyle oluşturan kelimelerin bütünü." şeklinde karşılık bulmaktadır. Ayrıca kavram dokumak, dokunmuş, örülmüş anlamlarını içerir ve kelimelerin bir araya getirilerek anlamlı bir bütün oluşturması şeklinde açıklanabilir (Mengi, 2007, s. 408). Metinler oluşum bakımından kendinden önceki yapıtlardan etkilendiği gibi kendinden sonraki yapıtlara kaynak oluşturur. Hiçbir metin tek başına diğer metinlerden soyutlanmış olarak ortaya çıkmaz. Yazarın ve okurun içinde bulunduğu çevre ve yaşam şartlarının etkisini bünyesinde barındırır (Karatay, 2010, s. 159). Metinler dil öğretiminde beceri ve kültür aktarımı açısından önem bir yer tutmaktadır. Türkçe öğretiminin büyük ölçüde metinler yardımıyla gerçekleştiğini ifade eden Çeçen ve Doğan'ın (2014, s. 123) yanı sıra Kara ve Çekici de (2017, s. 412) gerek ana dil gerekse yabancı dil olarak Türkçenin metinler üzerinden eğitiminin gerekliliğinden bahsetmektedir. Nitekim Türkçe eğitiminde öğrencilerin metni anlama ve oluşturma süreçlerinde metinler arası ilişkilerden yararlanılması önemlidir.

Metinler arası kavramı üzerine çeşitli tanımlamalar yapılmıştır. Bulut (2018, s. 16), metinler arası kavramın en geniş anlamı ile "bir metnin içinde yer alan diğer metin" olarak değerlendirilebileceğini belirtirken Aktulum (2000, s. 17) "her yazınsal çözümlemenin artık zorunlu bir aşaması olarak görülen metinler arası, kabaca iki ya da daha çok metin arasında bir alışveriş, bir tür konuşma ya da söyleşim biçimi olarak anlaşılmalıdır" ifadelerini kullanmıştır. Günay (2007, s.211) ise metinler arası kavramının "bir metin ya da metinler grubunun başka metinlerle olan açık ya da gizli ilişkilerini" ifade ettiğini belirtmiştir (Günay, 2007, s.211). Bir metnin diğer metinlerden yalıtılmış bir üretimle varlık gösteremeyeceğini, başka metinlerden bağımsız olamayacağını belirten Coşkun Ögeyik'in (2008, 20) yanı sıra Karatay (2010) da söz konusu kavramı "metin okuma sürecinde okurun zihninde başka metinlerin canlanması" şeklinde tanımlamıştır. Metinler arası kavramı Plett'e (1991) göre "bir metnin arasındaki diğer metinlerdir." Bir metin oluşurken kendisinden önce paylaşılmış diğer ve başka metinlerin üzerine inşa edilir. Metinler arası kavramı daha çok postmodernizm ile anılmış ve postmodern roman anlayışın özelliklerinden biri olarak kabul görmüş olsa da günümüzde sadece romanda değil resim, sinema, mimari gibi sanat alanlarında da yer edinmiş bir olgudur (Aktulum, 2000, s. 10). Metinler arası kavramı, 20. yüzyılın ortalarından itibaren dil ve edebiyat alanlarında konu edilmeye başlanmıştır (Allen, 2000; Çeçen ve Doğan, 2014). Metinler arası kavramın tarihçesine bakıldığında 20. yüzyılın ikinci yarısından sonra ortaya Kristeva tarafından atıldığı bilinmesine rağmen kuramın temellerini atan asıl kişi Rus eleştirmen Mihail Baktin'dir. Rus biçimcilerinden olan Baktin'in Söyleşimcilik kuramında metinler arası kavramının temeli atılmıştır. Bir söylemden ayrı bir söylem oluşamayacağını, nasıl bir metin başka bir metnin oluşmasına katkı sağlıyorsa bir söyleminde kendinden önceki söylemlerden istifade edebileceğini ifade eden Baktin'in çalışmalarından yola çıkan Kristeva ve diğer Rus eleştirmenler ise bu kavramın gelişmesinde katkıda bulunmuşur

(Aktulum, 2000, s. 24, 25, 91). Bu bağlamda metinler arasılık metinler arasındaki ilişkilerle açıklanabilir. Zira Edmunds'a (2001) göre metinler arasılık metinler arasındaki belirli ilişki türlerini önemser. Bunun sonucunda bir metin diğer metinlerden alıntılar yapabilir. Toklu (2009, s. 134) ise metinler arasılığı "metinler arasındaki ilişkiler yapısı ve metinlere ilişkin bilgilerin kullanım sırasında etkinleşmesi" şeklinde açıklamaktadır. Metinler arasılık kavramı "kültürel ortam, alıntılar, şu ya da bu biçimde gönderimde bulunan metinler ve metin türleri" ile ilgilidir (Günay, 2007).

Bir metinde metinler arasılığın çeşitli göndermeler yolu ile yapıldığını belirten Karatay (2010), bu gönderimleri *alıntı ve gönderge, dolaylı göndermeler, gizli alıntı, aşırma, anıştırma, yanılısama, alaycı dönüştürüm ve öykünme* olarak sekiz başlık altında sınıflandırmıştır. Metinler arası ilişkilerde iki tip ilişkinin olduğunu belirten ve bunu ortakbirliktelik ile türev ilişkisi olarak açıklayan Aktulum (2000, s. 93) ise Karatay'ın belirlemiş olduğu gönderimlerden *alıntı ve gönderge, dolaylı göndermeler, gizli alıntı, aşırma ve anıştırmayı* ortakbirliktelik; *yanılısama, alaycı dönüştürüm ve öykünmeyi* ise türev ilişkileri başlığı altında değerlendirmiştir. Diğer yandan ortakbirliktelik ilişkilerinin açık ve kapalı olmak üzere iki biçim altında ele alınabileceğini belirten Aktulum (2000, s. 93) açık ilişkileri "Bir metne yapılan gönderge, yapıtın adı ya da yazarı açıkça bildirilerek ve alıntılanan kesitler (örneğin ayraçlar ya da italik yazı kullanılarak) belirtilmesi" şeklinde ifade ederken kapalı ilişkileri "Bir yapıtta ayrışık unsurlara yer verildiği konusunda hiçbir belirti, ipucu verilmemesi" olarak tanımlamıştır. Açık ilişkilerde okurun özellikli bir çaba göstermesine gerek yoktur. Yapılan göndermeler somut olarak belirlidir. Kapalı ilişkilerde ise metinler arası ilişkileri belirlemek için okur, önceki bilgi ve tecrübelerine ihtiyaç duymaktadır. Çünkü yapılan gönderimler eserde açıkça yer almamaktadır (Aydın ve Çinpolat, 2018, s. 163). Anlam kurmak için gönderimler hakkında bilgi sahibi olunması gerekmektedir.

Metinler arasılık kavramı, Türkçe eğitiminde ilk defa 2005 İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer almış (Köksal ve Ünal, 2008, s. 155) ve bu kavrama yönelik güncel Program'ın (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2019, s. 8) özel amaçlar bölümünde "Tematik yaklaşım esas alınarak hazırlanan öğretim programında okuma ve yazma kazanımları metin içi, metin dışı ve metinler arası okuma yoluyla anlam oluşturmayı sağlayacak şekilde yapılandırılmıştır." ifadelerine yer verilmiştir. Ayrıca 4-8. sınıf okuma becerisinin Anlama başlığı altında da "Metinler arasında karşılaştırma yapar." kazanımı yer almıştır. Aynı şekilde Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı (Türkiye Maarif Vakfı [TMV], 2020, s. 70-77) incelendiğinde B2 ve C1 seviyesi okuma becerisine yönelik "Metin içi ve/veya metinler arası karşılaştırmalar yapar." kazanımı hedeflenmiştir. Yabancılara Türkçe öğretimi metinleri, seviyelere göre belirlenmiş daha çok üretilmiş ayrıca sadeleştirilmiş ve edebî metinler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu metinlerdeki amaç dil becerilerinin geliştirilerek anlamayı kolaylaştırmasıdır (Dolaşık, 2018, s. 16). Metinler arasılık ölçütlerine göre metni anlamlandırmada okur sadece gördüğü ile yetinen pasif konumundaki bir alıcı değil, diğer sahip olduğu metin bilgilerini de anlama sürecine katan aktif bir alımlayıcıdır. Nitekim yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarındaki metinlerin metinler arasılık unsurlarını barındırması öğrencilerin eski bilgileri ile yeni bilgilerini birleştirip anlam kurmasını sağlayacaktır (Kara ve Çekici, 2017, s. 414). Dolayısıyla metne dayalı öğretimde bir metnin başka metinle ilişkili olarak okunması sorgulama, eleştirme analiz ve sentez gibi üst düzey becerileri kullanmayı gerektirmektedir (Çeçen ve Doğan, 2014, s. 123).

Ana dil ve yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metinler arasılık ile ilgili araştırmalar incelendiğinde metinler arasılığın kavramsal boyutu (Aktulum, 2000; Coşkun Ögeyik, 2008; Karatay, 2010; Bulut, 2018), metinler arası okumanın okuduğunu anlamaya

etkisi (Ünal, 2007; Ünal ve Köksal, 2008), metinler arasılık kavramının Türk edebiyatı programı ve ders kitaplarında bulunma durumu (Çelebioğlu, 2007), metinler arasılık bağlamında İhsan Oktay Anar'ın romanlarında kutsal metin izleri (Sarı, 2009), metinler arası okuma yaklaşımının yaratıcı yazma becerilerine etkisi (Akdağ, 2011), B1 düzeyi Yedi İklim Türkçe ders kitabında metinler arası fotoğraf aşamalılığı (Çekici, 2018), 5.sınıf Türkçe ders kitabı okuma etkinliklerinin metinler arasılık açısından değerlendirilmesi (Durmuş, 2018), 8.sınıf yaratıcı metinlerinde metinler arasılık (Güler, 2018), Orhan Pamuk'un romanlarında metinsel aşkınlık görünümleri (Kunduracı, 2019), yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılacak metinlerin oluşturulma süreçleri (Dolaşık, 2018), yabancılara Türkçe öğretimi A1 ve A2 düzeyi ders kitaplarındaki sosyo-kültürel unsurların metinsellik ölçütleri bağlamında değerlendirilmesi (Gürkan, 2019), ortaokul Türkçe ders kitaplarında metinler arası ilişkiler (Kolcu, 2017; Aydın ve Çinpolat, 2018; Doğan, 2018; Oğuzhan, 2021) Türkçe öğretmeni adaylarının yazdıkları metinlerde metinler arası ilişkiler (Özdemir, 2019) ile ilgili çalışmaların alan yazına kazandırıldığı görülmektedir. Ana dil olarak Türkçe öğretimi metinlerinde ve romanlarda metinler arası ilişkiler ve metinsellik ölçütleri bağlamında incelenmiş çalışmalar mevcut olmasına rağmen yabancı dil olarak Türkçe öğretimi metinlerinde metinler arasılık konulu bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Ancak dil öğretiminin amaçlarından biri de kültür aktarımı sağlamaktır. Bunun için dil ve iletişim bağlamında kültürel öğelerin aktarımında genel olarak metinler kullanılmaktadır. Farklı metinler farklı ileti ve dil yapılarını içerdiği (Çekici, 2018) için sunulan bilgi ve yer alan kültür öğeleri de farklılık göstermektedir. Yabancı dil öğretiminde farklı metinlerin çeşitliliği bilgi ve kültür birikimi açısından önem arz etmektedir. Bu yüzden ilk seviyelerden başlanarak öğretimde kullanılan hedef dildeki metinlerin metinler arasılık bağlamında zenginlik göstermesi gerekir. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kültür aktarımını iletişimsel bağlamda öğrencilere aktarabilmek için öğretim materyallerine seçilen metinlerin diğer metinlerinden beslenmesi böylece kültürel arka planı da sunmasına ihtiyaç vardır. Zira Türkçe öğretirken Türk kültür ve yaşamına dair içeriğe sahip olmayan metinlerin yabancılara sunulması dil becerilerin soyut ve doğal bağlamından uzak biçimde öğretilmesini beraberinde getirecektir. Bu bilgidен yola çıkılarak araştırmada, yabancılara Türkçe öğretimine yönelik okuma metinlerinde yer alan metinler arası ilişkilerin ortaya konulması ve değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi uygulanmıştır. Nitel çalışmalarda gözlem veya da görüşme yapmaya gerek kalmadan verilere ulaşılabilir ve araştırmacılar için zaman tasarrufu sağlanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2006, s. 185-186). "Dokümanlar ise nitel araştırmalarda kullanılması gereken önemli bilgi kaynaklarıdır ve hangi dokümanların önemli olduğu araştırma problemi ile yakından ilgilidir" (Yıldırım ve Şimşek, 2006 s. 187). Bu araştırmada da yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında yer alan okuma metinlerindeki metinler arası ilişkilerin ortaya konulması ve kültür aktarımı açısından var olan durumunun ortaya konulması amaçlandığı için doküman incelemesi modeline başvurulmuştur.

Çalışma Materyali

Araştırmada çalışma materyali olarak Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanan Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti (2015) C1 seviyesi ders kitabı kullanılmıştır. Bu ders kitabı ile materyalin sınırlandırılmasında, Türkçe uygulama ve araştırma merkezlerinde (TÖMER) yaygın kullanıma sahip olması ve bir kamu kuruluşu tarafından yayınlanması

etkili olmuştur. Ayrıca yabancılara Türkçe öğretimi (YTÖ) C1 seviyesinin seçilme nedeni ise hem dil yeterlilik düzeyini sağlamada son aşamaya yaklaşılmış olması hem de okuma kazanımları arasında “Metin içi ve/veya metinler arası karşılaştırmalar yapar.” (Türkiye Maarif Vakfı, 2020, s. 70-77) hedefinin bu seviyede yer almasıdır.

Verilerin Toplanması

Verilerin toplanmasında doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. C1 seviyesi ders kitabındaki 8 temada yer alan toplam 24 metin araştırmacılar tarafından okunarak metinler arası ilişkiler açısından taranmıştır.

Tablo 1. C1 Türkçe ders kitabı metinleri

Ünite / Tema	Metin
Spor	Olimpiyatların Öyküsü 2008 Avrupa Futbol Şampiyonası Egzersiz Neden Bu Kadar Yararlı?
Değişen Dünya	Pekin’den Londra’ya İki Otobüs Meraklısının Serüveni Kullanma Kılavuzu
Kelimelerin Büyülü Dünyası	Tarihten Hazır Cevaplar Lambada Titreyen Alev Üşüyor Tatlı Dil
Canlılar Âlemi	Hayvanlar Âlemi Oksijen Makineleri Tutsaklık mı Koruma mı?
Tarihe Yolculuk	Yazı Nasıl Ortaya Çıktı? “Maya” Deyince Akla O Gelir! Büyük Üstatlar
Bilimin Gözüyle	Sempozyum ve Bildiri Yabancılara Türkçe Öğretiminde Yunus Emre Enstitüsü Modeli Türk-Boşnak Halk Kültürünün Ortak Unsurları
Sayılarla Hayat	Sıra Sıra Boncuklardan Mini Mini Bilgisayarlara Türkiye’nin Nüfusu Açıklandı Kültürümüzde Sayılar
Kişiler Kişilikler	Cahit Arf El Yazısı Analizi Yüz Hatları İle Karakter Okumak

Ders kitabının taranma sürecinde ortakbirliktelik ana teması altında açık ve kapalı ilişkiler kategorilerine göre inceleme yapılmıştır. Verilerin toplanmasında ölçüt olarak ele alınan ortakbirliktelik ilişkileri ve açıklamaları aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 2. Metinler arası ilişkiler

Ortakbirliktelik İlişkileri	
Açık İlişkiler	Kapalı İlişkiler
1.Alıntı: “Alıntı, metinler arası ilişkinin en belirtgesel biçimidir. Bir metnin başka bir metindeki varlığını en somut biçimde görünür kılan, ilk akla gelen, en genel ve en	1.Gizli Alıntı: Diğer bir deyişle “aşırma olarak bilinen gizli alıntı, yazarın eserinde belirttiği bilgiyi, düşünce ya da yapıtı ayrıç içine almadan

sık karşımıza çıkan metinler arası yöntemdir" (Aktulum, 2000, s. 94). Klasik Türk Edebiyatı yapıtlarında ayet ve hadislerden örneklerin verildiği iktibas sanatı ile atasözü ve deyimlerden örneklerin eser içinde yer aldığı irsal-i mesel sanatları alıntı ile benzerlik taşımaktadır (Şerefoğlu, 2013, s. 312).

kendininmiş gibi göstermesi, kopyalaması olarak tanımlanabilir" (Aktulum 2000, s. 103).

2.Gönderge: Bir metinden doğrudan alıntı yapılmadan bir eser, kişi ya da mekân vb. isimlerine yapılan göndermeler olarak ifade edilebilir (Şerefoğlu, 2013, s. 313).

- a) Kişi isimlerine ait göndergeler
- b) Mekân isimlerine ait göndergeler
- c) Dinî göndergeler
- d) Sanat göndergeleri

2.Anıştırma: "Açık seçik göndermede bulunmadan bir kişi ya da nesne konusunda düşünceyi uyarma biçimi olan anıştırmada söylenmesi gereken şey açıkça, doğrudan belirtilmek yerine yalnızca telkin edilir" (Aktulum, 2000, 109). Türk edebiyatındaki karşılığı telmih sanatı olarak değerlendirilebilir (Şerefoğlu, 2013, s. 320).

- a)Dinî anıştırma
- b)Tarihî anıştırma
- c)Edebî anıştırma

Tablo 2'ye göre açık ilişkilerde alıntı, kişi ismi, mekân ismi, dinî ve sanata gönderge; kapalı ilişkilerde ise gizli alıntı, dinî, tarihî ve edebî anıştırma alt başlıkları oluşturulmuştur.

Okuma metinlerinin yanı sıra kullanılan resimler de metinler arası bağlamında ortakbirliktelikler ışığında değerlendirilmiştir. Metinler araştırmacılar tarafından okunarak her başlık için teker teker inceleme yapılmış ve bütün metinlerdeki metinler arası ilişkiler alanyazında belirtilen çalışmaların da yardımı ile (Aktulum, 2000; Şerefoğlu, 2013; Kara ve Çekici, 2017; Çekici, 2018; Aydın ve Çınpolat, 2018; Gürkan, 2019; Oğuzhan 2021) kodlanmıştır. Verilerin toplanmasında her bir tespit için araştırmacılar dışında bir Türkçe öğretmeni ve alan uzmanının görüşüne başvurulmuştur. Değerlendiricilerin tespitleri arasında uyum olmasına önem verilmiştir.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde önemli olan araştırmada ulaşılan verilerin objektif bir biçimde betimlemesinin yapılmasıdır. "İster bilimsel ister toplumsal amaçlı olsun istatistiksel verileri olan her araştırmada elde edilen verilerin değerlendirilmesi gerekir. Çünkü bu veriler hamdır, düzensiz ve kaba verilerdir. Bu nedenle verilerin bir düzene koyulması, sınıflandırma ve gruplandırma çalışmalarının yapılması gerekir" (Aziz, 2008, s.143). Bu çalışmada betimsel veri analizi yöntemi kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek'in (2006, s.224) tanımlamasına göre betimsel analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır. Bu amaçla elde edilen veriler önce mantıklı ve anlaşılır bir biçimde betimlenir. Daha sonra yapılan bu betimlemeler yorumlanır, neden-sonuç ilişkileri irdelenir ve birtakım sonuçlara ulaşılır. Buna bağlı olarak ders kitabındaki metinlerden araştırmacılar tarafından tespit edilen metinler arası ilişkilere dair kullanımlar Aktulum'un (2000) belirtmiş olduğu ortakbirliktelik ilişkilerine ve Şerefoğlu'nun (2013) makalesindeki gönderge ve anıştırma açıklamalarına göre kodlanmış ve frekans değerleri çıkartılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler, açık ve

kapalı ilişkiler kategorileri altında frekans analizine tabi tutularak tablolar hâlinde sunulmuştur.

Bulgular

Aşağıda her başlık altında ortakbirliktelik ilişkilerine dair kısa tanımlamalar yapılmış sonra da Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanan Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti C1 seviyesi ders kitabı okuma metinlerinde metinler arası ilişkilere dair ulaşılan bulgular gösterilmiştir.

Açık İlişkiler ile İlgili Bulgular

Tablo 3. C1 ders kitabı metinlerinde açık ilişkiler

Metin Adı	Alıntı	Gönderge			
		Kişi isimlerine ait gönderge	Mekân isimlerine ait gönderge	Dinî gönderge	Sanat göndergeleri
Olimpiyatların Öyküsü	3	2	7	6	
2008 Avrupa Futbol Şampiyonası	3		10		
Egzersiz Neden Bu Kadar Yararlı?	3			1	
Pekin'den Londra'ya	3		7	4	
İki Otobüs Meraklısının Serüveni			7		
Kullanma Kılavuzu					
Tarihten Hazır Cevaplar	7	7		2	
Lambada Titreyen Alev Üşüyor	13	8	2	10	8
Tatlı Dil	6				
Hayvanlar Âlemi					
Oksijen Makineleri					
Tutsaklık mı Koruma mı?	4		3		
Yazı Nasıl Ortaya Çıktı?			9	1	1
"Maya" Deyince Akla O Gelir!	1			1	
Büyük Üstatlar	5	4	11	1	1
Sempozyum ve Bildiri					
Yabancılara Türkçe Öğretiminde Yunus Emre Enstitüsü Modeli			2		
Türk-Boşnak Halk Kültürünün Ortak Unsurları	2	8	4	4	7
Sıra Sıra Boncuklardan Mini Mini Bilgisayarlara	1	5			
Türkiye'nin Nüfusu			17		

Açıklandı					
Kültürümüzde Sayılar	31	14	9	51	23
Cahit Arf	4	3	8		
El Yazısı Analizi	9	1			
Yüz Hatları ile Karakter Okumak	3	1	1		

Tablo 3'te C1 YTÖ ders kitabında metinler arası ilişkilerin hangi metinde kaç defa kurulduğu belirtilmiştir. Buna göre açık ilişkilerden alıntı, 16 metinde yer almış en fazla alıntı yapılan metin ise *Kültürümüzde Sayılar* ($f=31$) olmuştur. Bunu *Lambada Titreyen Alev Üşüyor* ($f=13$) ve *El Yazısı Analizi* ($f=9$) izlemiştir. Alıntının en az yer aldığı metinler ise *Maya Deyince Akla O Gelir!* ve *Sıra Sıra Boncuklardan Mini Mini Bilgisayarlara* ($f=1$) metinleri olmuştur. Göndergelerden kişi isimlerine ait yapılan gönderimlere 10 metinde yer verilmiştir. En çok gönderim yapılan metin *Kültürümüzde Sayılar* ($f=14$)'dır. Bunu 8 gönderim ile *Lambada Titreyen Alev Üşüyor* ve *Türk Boşnak Halk Kültürünün Ortak Unsurları* 7 gönderim ile de *Tarihten Hazır Cevaplar* metni izlemiştir. En az gönderim yapılan metinler ise *El Yazısı Analizi* ve *Yüz Hatları ile Karakter Okumak* ($f=1$)'tır. Mekân isimlerine 14 metinde gönderimde bulunulmuştur. En çok gönderim *Türkiye'nin Nüfusu Açıklandı* metninde ($f=17$) yapılmıştır. Bunu *Büyük Üstatlar* ($f=11$), *Avrupa Futbol Şampiyonası* ($f=10$) ve *Kültürümüzde Sayılar* ($f=9$) metinleri izlemiştir. Mekâna en az gönderim yapılan metinler ise *Lambada Titreyen Alev Üşüyor* ($f=2$) ve *Yüz Hatları ile Karakter Okumak* ($f=1$)'tır. Dinî gönderimler 10 metinde yer almış, diğer çoğu metinler arası ilişkilerde olduğu gibi en çok gönderim ($f=51$) *Kültürümüzde Sayılar* metninde yapılmıştır. Bunu *Lambada Titreyen Alev Üşüyor* ($f=10$) metni izlerken en az gönderim *Egzersiz Neden Bu Kadar Yararlı, Yazı Nasıl Ortaya Çıktı, Maya Deyince Akla O Gelir!* ve *Büyük Üstatlar* ($f=1$) metinlerinde yapılmıştır. Sanat göndergelerinden 5 metinde yararlanılmış ve en çok gönderim *Kültürümüzde Sayılar* ($f=23$) metninde olmuştur. *Lambada Titreyen Alev Üşüyor* ($f=8$) ve *Türk Boşnak Halk Kültürünün Ortak Unsurları* ($f=7$) metninden sonra en az sanatsal gönderimin yapıldığı metinler *Yazı Nasıl Ortaya Çıktı?* ve *Büyük Üstatlar* ($f=1$)'dır.

Alıntılarla İlgili Bulgular

Alıntı, bilinçli olarak bir söylemin başka bir metinde yinelenmesi işlemidir (Aktulum, 2000, 94). Burada basmakalıp/klîşe söze değinmek gerekir. Bütün metinlerde karşılaşılan ve herkesin ortak olarak kullandığı bu sözler yinelendikçe sıradanlaşan cümle, düşünce olarak tanımlanabilir (Aktulum, 2000, 148). Dolayısıyla alıntının metinlerden yapılmasının yanı sıra günlük konuşma dilinden söz konusu basmakalıp/klîşe sözlerden alınmış olması da alıntı olarak değerlendirilebilir (Kolcu, 2017). Bu tanımlara uygun olarak C1 seviyesi okuma metinlerindeki alıntılar belirlenmiş ve Tablo 4'te gösterilmiştir:

Tablo 4. C1 ders kitabında yapılan alıntılar

Metin Adı	Alıntı Yapılan Deyim, Atasözü ve Klîşe Sözleri
Olimpiyatların Öyküsü	Gurur kaynağı, akın etmek, temsil etmek
2008 Avrupa Futbol Şampiyonası	Elde etmek, başarıya imza atmak, adını duyurmak
Egzersiz Neden Bu Kadar Yararlı?	Yerini tutmak, telaşa kapılmak, bertaraf etmek
Pekin'den Londra'ya	Yol açmak, el değiştirmek, gündeme gelmek
İki Otobüs Meraklısının Serüveni	-

Kullanma Kılavuzu	-
Tarihten Hazır Cevaplar	Küçük düşürmek, istifini bozmak, gizli tutmak, cevabı yapıştırmak, mahkûm edilmek, yanına sokulmak, zırnık düşmez
Lambada Titreyen Alev Üşüyor	Gözlerine sis perdesi inmek, gönül gözü açık olmak, koca yürekli, hayret etmek, maraz çıkarmak, dalıp gitmek, dillere destan olmak, can kulağıyla dinlemek, başı derde girmek, bedel ödemek, gözü ilişmek, tenkit süzgecinden geçirmek
Tatlı Dil	Can yakmak, kalp kırmak, gönül devirmek, gönül yıkmak, şeytan görsün yüzünü, acı dil
Hayvanlar Âlemi	-
Oksijen Makineleri	-
Tutsaklık mı Koruma mı?	Ürperti uyandırmak, hayran kalmak, değer vermek, içler acısı
Yazı Nasıl Ortaya Çıktı?	-
“Maya” Deyince Akla O Gelir!	Dikkat çekici
Büyük Üstatlar	Adını taşımak, başına geçmek, gözden geçirmek, hüküm sürmek, temel atmak
Sempozyum ve Bildiri	-
Yabancılara Türkçe Öğretiminde Yunus Emre Enstitüsü Modeli	-
Türk-Boşnak Halk Kültürünün Ortak Unsurları	Ortaya çıkmak, tesir etmek
Sıra Sıra Boncuklardan Mini Mini Bilgisayarlara	Göz açıp kapayınca kadar
Türkiye'nin Nüfusu Açıklandı	-
Kültürümüzde Sayılar	Canını kurtarmak, er oyunu üçe kadar, üç nal ile bir ata kalmak, üç beşe bakmamak, üç aşağı beş yukarı, balık ve misafir üç gün sonra kokmaya başlar, dokuz at bir kazığa bağlanmaz, dokuz ölç bir biç, güzellik ondur dokuzu dondur, doğru söyleyeni dokuz köyden kovarlar, dokuz doğurmak, yedi bela
Cahit Arf	Başa çıkılmaz, hayatını adamak, hayata gözlerini yummak, körüklemek
El Yazısı Analizi	Ele vermek, elden ele dolaşmak, gün ışığına çıkmak, ihtiyatlı olmak, hâkim olmak, uzun uzadıya düşünmek, asgari gereklilik, kendi dalga boyu ile aynı olmak, sükûnetini korumak,
Yüz Hatları ile Karakter Okumak	Göze çarpmak, önyak olmak, ruhun güzelliğinin yüze yansması

Tablo 4'te C1 YTÖ ders kitabında açık ilişkilerden en çok başvurulan gönderim türü olan alıntılara ilişkin bulgular yer almaktadır. YTÖ metinleri incelendiğinde deyim ağırlıkta olmak üzere atasözü ve klişe söz alıntılarına başvurulduğu görülmektedir. Bunun yanında *Kültürümüzde Sayılar* metninde kırk sayısı ile ilgili Eski Ahit (Tevrat ve Zebur) ve Yeni Ahit'te (İncil) geçen kurallar ve olayların ayrıca geçtiği bölümün numarası

verilerek “Acts 1:3, Numbers 32:13, Genesis 7:4, Mathew 4:2” şeklinde doğrudan alıntı yapılmıştır. Bu dinî eserler dışında incelenen diğer metinlerde edebî eser, şiir ve olaylara dair alıntılama yapılmamıştır. Ayrıca kırk sayısı ile ilgili deyimlere doğrudan açıklamaları ile yer verilmiştir. Aşağıda bahsi geçen bölüm görseli bulunmaktadır:

Kırk sayısı, deyimlerde ve kalıp sözlerde de sıklıkla görülür. Bir işi yapmakta nazlanan ya da o işi yapmak istemeyen kişiye “Kırk dereden su getirdin.” denir. Zamanını kendi evinden çok başkalarının evinde geçirene “kırk evin kedisi” benzetmesi yapılır. Bir iş için çok kimseyle görüşülürse “kırk kapının ipini çekmek” deyimini kullanılır. Bir şeyin defalarca yapıldığını ifade etmek için yine kırk sayısı imdada yetişir. Bir kimsenin acınacak hâlde, güç koşullar altında olduğunu belirtmek için “Kırk öksüzle bir mağarada mı kaldı?” ya da eldeki paranın çok az olduğunu açıklamak için “kırk parasız”, “kırk param yok” gibi deyimler kullanılır. Birbirinden farklı birçok işle uğraşanlara “kırk tarakta bezi var”, bir zaman diliminin uzunluğunu belirtmek için “kırk yılda bir”, “kırk yıl”, “kırk saat”, “kırk yılın başı” gibi tanımlar kullanılmaktadır. Bir şeye nazar değmesin diye “kırk bir kere maşallah” ya da “kırk bir buçuk kere maşallah” denir.

Görsel 1. Kırk sayısı ile ilgili yer alan deyim ve atasözü örnekleri (s.147)

Diğer taraftan geriye kalan 8 metinde alıntıya rastlanılmamıştır.

Gönderge-Göndermelerle İlgili Bulgular

Gönderge-gönderme, bir metinden doğrudan alıntı yapılmadan bir eser, kişi ya da mekân vb. isimlerine yapılan göndermeler olarak ifade edilebilir (Şerefoğlu, 2013). Bu tanıma uygun olarak C1 seviyesi okuma metinlerindeki göndergeler belirlenmiş aşağıda gösterilmiştir:

Kişi İsimlerine Ait Göndergeler

Tablo 5. C1 ders kitabındaki kişi isimlerine ait göndergeler

Metin Adı	Kişi İsimleri
Olimpiyatların Öyküsü	Baron Pierre Coubertin, Yunan Tanrısı Zeus, Zafer Tanrıçası Nike
2008 Avrupa Futbol Şampiyonası	-
Egzersiz Neden Bu Kadar Yararlı?	-
Pekin’den Londra’ya	-
İki Otobüs Meraklısının Serüveni	-
Kullanma Kılavuzu	-
Tarihten Hazır Cevaplar	Mehmet Akif Ersoy, Neyzen Tefvik, Yavuz Sultan Selim, Fatih Sultan Mehmet, Lokman Hekim, Hz. Âdem, Sokrat
Lambada Titreyen Alev Üşüyor	Ayvaz Gökdemir, Necip Fazıl Kısakürek, Nuri Pakdil, Ali Akbaş, Rasim Özdenören, Cahit Zarifoğlu, Erdem Bayazıt, Abdürrahim Karakoç.
Tatlı Dil	-

Hayvanlar Âlemi	-
Oksijen Makineleri	-
Tutsaklık mı Koruma mı?	-
Yazı Nasıl Ortaya Çıktı?	-
"Maya" Deyince Akla O Gelir!	-
Büyük Üstatlar	Ali Kuşçu, Uluğ Bey, Yusuf Has Hacip, Fatih Sultan Mehmet
Sempozyum ve Bildiri	-
Yabancılara Türkçe Öğretiminde Yunus Emre Enstitüsü Modeli	-
Türk-Boşnak Halk Kültürünün Ortak Unsurları	Hırvat yazar Luka Botić, Rus tarihçi Aleksandar Giljferding, Çek etnomüzikolog Ludvig Kuba, Hırvat seyahatname yazarı Ferde Hedele, Polonyalı şair Adam Mickiewicz, Stolac şehrinin kaymakamı Hamza Bey Rizvan Begovic ve Fransisken Antun Knezevic, bir sevdalinka öyküsünün kahramanları olan Adil ve Marija.
Sıra Sıra Boncuklardan Mini Mini Bilgisayarlara	Alman Profesör Wilhelm Schickard, matematikçi ve gök bilimci Johannes Kepler, Fransız mucit Joseph Marie Jacquard, ilk bilgisayarı geliştiren Alman bilim insanı Konrad Zuse, ilk kişisel bilgisayarı geliştiren kişi John Blankenbaker.
Türkiye'nin Nüfusu Açıklandı	-
Kültürümüzde Sayılar	Hz. Muhammed, Hz. Ali, Hz. Fatıma, Hz. Hasan, Hz. Hüseyin, Eshab-ı Kehf, Saul, Hz. Davut, Hz. Süleyman, Hz. İsa, Hz. Musa, Hz. Yunus, Hz. Eyüp ve Hz. Yusuf
Cahit Arf	Matematikçi Jordan ve Helmut Hasse, Oğuz Atay
El Yazısı Analizi	Sigmund Freud
Yüz Hatları İle Karakter Okumak	Della Porta

Tablo 5'te C1 YÖÖ ders kitabında yer alan kişi isimlerine ait göndergeler görülmektedir. Verilen kişi isimlerinden dinî nitelikli olanlar aynı zamanda da dinî gönderge olarak değerlendirilmiştir. Toplamda 10 metinde göndergeye yer verilirken geriye kalan 14 metinde kişi isimlerine ait bir gönderime rastlanılmamıştır.

Mekân İsimlerine Ait Göndergeler

Tablo 6. C1 ders kitabındaki mekân isimlerine ait göndergeler

Metin adı	Mekân isimleri
Olimpiyatların Öyküsü	Elis kenti, Olimpia Vadisi, Akdeniz kıyıları, Yunanistan, Fransa, Belçika Anvers kenti, Paris
2008 Futbol Avrupa Şampiyonası	Avusturya, İsviçre, Almanya, İspanya, Fransa, Yunanistan, Polonya, Güney Afrika, Hırvatistan ve Türkiye
Egzersiz Neden Bu Kadar Yararlı?	-

Pekin'den Londra'ya	Çin, Anadolu, Akdeniz, Asya, Avrupa, Hindistan, Uzakdoğu
İki Otobüs Meraklısının Serüveni	İngiltere (Londra), Çin (Hong Kong), Avustralya (Adelaide), ABD (New York), Fransa (Millau), Japonya(Tokyo), Kanada (Jasper)
Kullanma Kılavuzu	-
Tarihten Hazır Cevaplar	-
Lambada Titreyen Alev Üşüyor	Kahramanmaraş, Bozkır
Tatlı Dil	-
Hayvanlar Âlemi	-
Oksijen Makineleri	-
Tutsaklık mı Koruma mı?	ABD, Arabistan antilobu, Kaliforniya akbabaları
Yazı Nasıl Ortaya Çıktı?	Eski Mısır, Suriye, Yunanistan, İtalya, Türkiye, Arabistan, Avrupa, Rusya ve Slav ülkeleri
Maya Deyince Akla O Gelir!	-
Büyük Üstatlar	Bağdat, Kaşgar, Türkistan coğrafyası, İstanbul, Semerkant, Avrupa, Çin, İngiltere, Fransa ve Ayasofya ile Mahmudiye medreseleri
Sempozyum ve Bildiri	-
Yabancılara Türkçe Öğretiminde Yunus Emre Enstitüsü Modeli	Bosna Hersek ve Türkiye
Türk-Boşnak Halk Kültürünün Ortak Unsurları	Bosna Hersek, İstanbul, Mostar, Stolac
Türkiye'nin Nüfusu Açıklandı	İstanbul İzmir, Ankara, Bursa, Adana, Bayburt, Sinop, Çanakkale, Balıkesir, Şırnak, Şanlıurfa, Ağrı, Kocaeli, Gaziantep, Tunceli, Konya, Yalova
Sıra Sıra Boncuklardan Mini Mini Bilgisayarlara	-
Kültürümüzde Sayılar	Diyarbakır Kalesi, Harran, Süleymaniye Cami, İstanbul, Kırkağaç, Kırklareli, Kırkpınar, Kırktepe, Kırkkuyu, Kırkkavak
Cahit Arf	İstanbul, Selanik, Ankara, İzmir, Fransa, Paris, Almanya, Amerika
El Yazısı Analizi	-
Yüz Hatları ile Karakter Okumak	Çin

Tablo 6'ya göre, C1 YTÖ ders kitabında yer alan 24 metinden 14'ünde mekâna ait gönderge yapıldığı görülmektedir. Göndergeler daha çok ülke ya da şehir adı olarak yer almıştır. Bunun yanı sıra *Tutsaklık mı Koruma mı* metninde Arabistan antilobu ve Kaliforniya akbabaları kullanımı, canlıların yaşadığı bölgeden isimlerini almaları nedeni ile mekâna gönderme olarak değerlendirilmiştir. *Lambada Titreyen Alev Üşüyor* metninde ise "Uçsuz bucaksız bozkırlara ..." cümlesinde mekâna gönderme yapılmış ve Türk yaşayışı açısından bozkır tarihi anıştırma olarak değerlendirilmiştir. Geriye kalan 10 metinde ise mekân ismine ait yapılmış bir göndergeye rastlanılmamıştır.

Dinî Göndergeler**Tablo 7.** C1 ders kitabındaki dinî göndergeler

Metin Adı	Kişi İsimleri
Olimpiyatların Öyküsü	Yunan Tanrısı Zeus, Zafer Tanrıçası Nike, kutsal ateşkes, Zeus Tapınağı, tanrı
2008 Avrupa Futbol Şampiyonası	-
Egzersiz Neden Bu Kadar Yararlı?	Perhiz yapmak
Pekin'den Londra'ya	Budizm, Şamanizm, Mani ve İslamiyet
İki Otobüs Meraklısının Serüveni	-
Kullanma Kılavuzu	-
Tarihten Hazır Cevaplar	Hz. Âdem
Lambada Titreyen Alev Üşüyor	Çok şükür, hak dostu, hâline rıza göstermek, Allah kalbimi biliyor, ebedi kudretin tek sahibi (Allah), nasip, şifa duaları, ebedi âlem, gönül dostu, rahmetle anmak
Tatlı Dil	-
Hayvanlar Âlemi	-
Oksijen Makineleri	-
Tutsaklık mı Koruma mı?	-
Yazı Nasıl Ortaya Çıktı?	İslam dininin kutsal kitabı Kuranı Kerim
"Maya" Deyince Akla O Gelir!	Kukulkan
Büyük Üstatlar	-
Sempozyum ve Bildiri	Hacca gitmek
Yabancılara Türkçe Öğretiminde Yunus Emre Enstitüsü Modeli	-
Türk-Boşnak Halk Kültürünün Ortak Unsurları	İslamiyet, Müslümanlık, Hristiyan, Ramazan geceleri
Sıra Sıra Boncuklardan Mini Mini Bilgisayarlara	-
Türkiye'nin Nüfusu Açıklandı	-
Kültürümüzde Sayılar	İslam dini, Şaman, Şamanizm, Allah, dört kitap, dört melek, dört mezhep, dört tabiat, Bektaşilik, Alevi, tasavvuf, şeriat, tarikat, hakikat, dört kapı, beş vakit namaz, Ehli Beyt Hz. Muhammed, Hz. Ali, Hz. Fatıma, Hz. Hasan, Hz. Hüseyin, kutsal, Kuran-ı Kerim, Yusuf Peygamber, Hac, Kâbe, tavaf, Eshab-ı Kehf (yedi uyurlar), Yunus Peygamber, Eyüp Peygamber, İsa Peygamber, Davut Peygamber, Süleyman Peygamber, Musa Peygamber, Bakara Suresi, Maide Suresi, Araf Suresi, Ahkâf Suresi, haram, oruç, iblis, zekât, Tanrı, çile doldurmak, on iki imam, Kırklar meclisi, Kitab-ı Mukaddes, Eski ve Yeni Ahit, Allah'ın 99 ismi.
Cahit Arf	-
El Yazısı Analizi	-
Yüz Hatları ile Karakter Okumak	-

Tablo 7’de C1 YTO ders kitabındaki metinlerde kullanılan dinî göndergelere yer verilmiştir. Buna göre C1 ders kitabındaki 24 metinden 10’unda dini dönderge bulgusuna ulaşılmıştır. Bunlardan *Egzersiz Neden Bu Kadar Yararlı* başlıklı metinde “Perhiz yapmanın neden tek başına kalıcı bir çözüm olmadığı ortaya çıkar.” cümlesinde perhiz diyet anlamında kullanılan bir sözcük olmasının yanı sıra Hristiyan ve Yahudilerin kimi yiyecekleri yemeden tuttıkları oruç anlamına da geldiği için dinî dönderge ya da anıştırma olarak değerlendirilmiştir. *Tarihten Hazır Cevaplar* başlıklı metinde “Koskoca bir padişah kardeşine bu kadarcık parayı mı layık görür? İkimiz de Hz. Âdem’in çocukları değil miyiz?” cümlesinde bütün insanların Hz. Âdem’den geldiği inancı ile İslamiyet’e dinî dönderge yapılmıştır. Lokman Hekim’in de peygamber olduğuna inanılması ve Kuran’da adı geçmesi nedeni ile dinî dönderge olarak değerlendirilmiştir. *Maya Deyince Akla O Gelir* metninde ise Kukulkan Piramidi hakkında bilgi verilmiştir. Piramide adını veren Kukulkan adıyla anılan tüylü yılan aynı zamanda Mayalar tarafından tanrı olarak inanıldığı için dinî dönderge olarak kabul edilmiştir.

Sanat Göndergeleri

Tablo 8. C1 ders kitabındaki sanat göndergeleri

Metin Adı	Sanatsal dönderge
Olimpiyatların Öyküsü	-
2008 Avrupa Futbol Şampiyonası	-
Egzersiz Neden Bu Kadar Yararlı?	-
Pekin’den Londra’ya	-
İki Otobüs Meraklısının Serüveni	-
Kullanma Kılavuzu	-
Tarihten Hazır Cevaplar	-
Lambada Titreyen Alev Üşüyor	Hasan’a Mektuplar, Vur Emri, Mihriban, Unutmak Kolay mı, Unutursun, Hâkim Bey ve Doktor Bey, Ayvaz Gökdemir Armağanı edebiyat ödülü
Tatlı Dil	-
Hayvanlar Âlemi	-
Oksijen Makineleri	-
Tutsaklık mı Koruma mı?	-
Yazı Nasıl Ortaya Çıktı?	Mağara resimleri
“Maya” Deyince Akla O Gelir!	-
Büyük Üstatlar	Zic-i Ulugi
Sempozyum ve Bildiri	-
Yabancılara Türkçe Öğretiminde Yunus Emre Enstitüsü Modeli	-
Türk-Boşnak Halk Kültürünün Ortak Unsurları	Aşık-maşuk, tambur çalmak, mani, mübalağa sanatı, Doğu şiiri, Türklerin evlenme adetlerine yönelik örnekler (oğlanın eve girmesinin yasak olması kızların bir araya gelip sevdalinka okumaları) ve onlu hece vezniyle yazılmış şiir.
Sıra Sıra Boncuklardan Mini Mini Bilgisayarlara	-
Türkiye’nin Nüfusu Açıklandı	-

Kültürümüzde Sayılar	Geyik, Türk efsanesi, Oğuz Menkıbesi, üç gün üç gece, gökten üç elma düştü, Altay boyları, yedi başlı dev Büyük Ayı yıldızı (Yedi Bekçi), Ülker yıldızı (yedi kandilli Süreyya), Yaratılış destanı, hakan, davul, tuğ, ok, yay, kırkının çıkması, kırk basması, kırk mevlidi, kırk uçurma kırkının çıkması kırk aş (aynı zamanda dini gönderge), bir kahvenin kırk yıl hatırının olması ve kırk gün kırk gece düğün yapılması
Cahit Arf	-
El Yazısı Analizi	-
Yüz Hatları İle Karakter Okumak	-

Tablo 8'e göre, C1 YTÖ ders kitabındaki okuma metinlerinden 5'inde sanatsal göndergeye rastlanılmıştır.

Lambada Titreyen Alev Üşüyor metninde Abdurrahim Karakaoç ile yapılmış bir röportajda yazara ait eserlere ve edebiyat ödülüne yer verilerek sanatsal gönderim yapılmıştır. *Yazı Nasıl Ortaya Çıktı* metninde eskiden resimlerin mağara duvarlarında sadece resim olarak yer almasından bahsedilerek sanatsal göndergede bulunulmuştur. *Büyük Üstatlar* metninde Uluğ Bey'in astronomik cetvel manasına gelen "Zic-i Ulugi" eserinden bahsedilmesi sanatsal gönderge başlığı altında değerlendirilmiştir. *Türk Boşnak Halk Kültürünün Ortak Unsurları* adlı metinde ise halk edebiyatına ait bir sanatsal gönderge yapılmıştır. *Kültürümüzde Sayılar* metninde Türk yaşam ve kültüründe yeri olan eser, adlandırma ve gelenek-göreneklere ait sanatsal gönderge yapılmıştır. Diğer taraftan geriye kalan 19 metinde sanatsal göndergeye rastlanılmamıştır.

Kapalı İlişkiler ile İlgili Bulgular

Tablo 9. C1 ders kitabındaki kapalı ilişkiler

Metin Adı	Gizli alıntı	Anıştırma		
		Dinî anıştırma	Edebî anıştırma	Tarihî anıştırma
Olimpiyatların Öyküsü	-		1	1
2008 Avrupa Futbol Şampiyonası	-			
Egzersiz Neden Bu Kadar Yararlı?	-			
Pekin'den Londra'ya	-			1
İki Otobüs Meraklısının Serüveni	-			
Kullanma Kılavuzu	-			
Tarihten Hazır Cevaplar	-		1	
Lambada Titreyen Alev Üşüyor	-		2	2
Tatlı Dil	-	1	2	
Hayvanlar Âlemi	-		1	
Oksijen Makineleri	-			
Tutsaklık mı Koruma mı?	-			
Yazı Nasıl Ortaya Çıktı?	-			3
"Maya" Deyince Akla O Gelir!	-			1
Büyük Üstatlar	-		1	

Sempozyum ve Bildiri	-	
Yabancılara Türkçe Öğretiminde Yunus Emre Enstitüsü Modeli	-	
Türk-Boşnak Halk Kültürünün Ortak Unsurları	-	4
Sıra Sıra Boncuklardan Mini Mini Bilgisayarlara	-	
Türkiye'nin Nüfusu Açıklandı	-	
Kültürümüzde Sayılar	-	5
Cahit Arf	-	
El Yazısı Analizi	-	
Yüz Hatları ile Karakter Okumak	-	1

Tablo 9 incelendiğinde, C1 YTÖ ders kitabındaki metinlerde kapalı ilişkilerden dinî, edebî ve tarihî anıştırmalar yapıldığı görülmektedir. Anıştırmalardan sadece *Kültürümüzde Sayılar* (f=5) ve *Tatlı Dil* (f=1) metinlerinde dinî anıştırmaya yer verilmiştir. Bunun yanında 8 metinde edebî anıştırma yapılmıştır. En çok örneğin yer aldığı metin ise *Türk Boşnak Halk Kültürünün Ortak Unsurları* (f=4) olmuştur. *Lambada Titreyen Alev Üşüyor ve Tatlı Dil* (f=2) metinleri dışında yer alan 5 metinde 1 edebî anıştırma örneği yer almıştır. Son olarak tarihî anıştırma açısından ders kitabındaki metinler incelendiğinde, 5 metinde bu anıştırma türüne yer verildiği ve en çok yer alan metnin *Türk Boşnak Halk Kültürünün Ortak Unsurları* (f=4) olduğu belirlenmiştir. *Olimpiyatların Öyküsü*, *Pekin'den Londra'ya* ve *Maya Deyince Akla O Gelir!* metinlerinde ise 1'er tarihî anıştırma yapıldığı görülmüştür. Bunların yanında aşırma olarak bilinen gizli alıntılara yabancılara Türkçe öğretimi ders kitabındaki metinlerde rastlanılmamıştır.

Anıştırmalarla İlgili Bulgular

Anıştırma, açık bir gönderimde bulunulmadan bir olay nesne ya da düşüncenin telkin edilmesidir (Aktulum, 2000, 109). Türk Edebiyatında karşılığı telmih sanatıdır (Şerefoğlu, 2013). Bu tanımlamalara uygun olarak C1 seviyesi okuma metinlerinde yapılmış anıştırmalar aşağıda gösterilmiştir:

Dinî Anıştırmalarla İlgili Bulgular

Tablo 9'daki bulgulara göre 3 farklı metinde dinî anıştırma örneklerine rastlanılmıştır.

Tatlı Dil metninde geçen "Bıçağın açtığı yara zamanla kapanır; dil yarası ruhun en gizli taraflarına doğru boyuna işler bir türlü kapanmak nedir bilmez." ifadesi Hz. Ali'nin "Mızrakların açtığı yara iyi olur fakat dil yarası iyi olmaz." deyişi ile benzerlik taşımaktadır. Bu yüzden dinî anıştırma olarak değerlendirilmiştir.

Kültürümüzde Sayılar metninde Kuran-ı Kerim'de kırk sayısının geçtiği ayetlere değinilmiştir. Bu ayetlerden Bakara Suresi 51. ayette Hz. Musa'nın Allah'ın emri ile Sina Dağı'nda kırk gün ibadet yapıp oruç tuttuğu bu sırada da Hz. Musa'nın kavminin yaptığı yanlışlar anlatılmıştır. "Hani biz Musa ile kırk gece için sözleşmiştik. Sizler ise onun ardından kendinize zulmederek bir buzağıyı tanrı edinmişsiniz." şeklinde metinde Sina Dağı olarak belirtilen dağın diğer bir ismi Tûr yani Tûr-i Sina'dır ve Kuran'da Tûr olarak belirtilmiştir. Araf Suresi 142. ayette de Bakara Suresi'nde geçen olayın devamı şu şekilde anlatılmıştır: "Mûsâ'ya otuz gece süre belirledik, buna on gece daha kattık. Böylece Rabbinin belirlediği vakit kırk geceye tamamlandı...." Böylece Hz. Musa ve kavmi ile yaşanan olaylara dinî anıştırma yapılmıştır. Bunun dışında metinde Maide Suresi 26 ayete de değinilmiştir.

“Allah şöyle dedi: O halde orası onlara kırk yıl haram kılınmıştır. Bu süre içinde yeryüzünde şaşkın şaşkın dönüp dolaşacaklar. Artık böyle yoldan çıkmış kavme üzülme.” Bu ayette Hz. Musa’nın kavminin Allah’ın emirleri ve peygamberin davetine uymayarak bozgunculuk çıkardığı bunun sonucunda Allah’ın onları yurtlarından ederek cezalandırdığı olayına telmihte bulunulmuştur. Ahkaf Suresi 15. ayette insanın olgunluk yaşının kırk olduğuna işaret edilmiş ve metinde Peygamberimizin 40 yaşında peygamber olduğuna değinilmiştir.

Olimpiyatların Öyküsü adlı metinde Türk kültür ve mitolojisinde bereket ve hayat ağacını temsil eden aynı zamanda Yunan mitolojisinde de Tanrıça Athena’nın Tanrı Zeus’a barışı simgeleyen zeytin ağacını hediye etmesi dini anıştırma olarak değerlendirilmiştir. Bunların dışında geriye kalan 21 metinde dinî anıştırmaya rastlanılmamıştır.

Edebî Anıştırmalarla İlgili Bulgular

Tablo 9’daki bulgulara göre 8 farklı metinde edebî anıştırma örneklerine rastlanılmıştır.

Olimpiyatların Öyküsü başlıklı metinde geçen “Sporculara zeytin ağacı dallarından yapılmış taçlar takılırdı. Bu dallar Zeus tapınağındaki kutsal zeytin ağacından kesilirdi.” cümlesinde zeytin dalı akıllara barışı simgeleyen sembolü getirmektedir. Bu yüzden edebî anıştırma olarak değerlendirilmiştir. *Tarihten Hazır Cevaplar* metninde “Acı söz yedirmeyin de ne yese olur.” cümlesine yer verilmiştir. “Acı söz insanı dininden çıkarır tatlı söz yılanı deliğinden çıkarır.” atasözünü hatırlattığı için edebî anıştırma yapılmıştır. *Lambada Titreyen Alev Üşüyor* metninde de “Doğru söyleyenin düşmanı çok olur.” ifadesi “Doğru söyleyeni dokuz köyden kovarlar” atasözünü akla getirdiği ayrıca “Hasta yatağımda bile gözüm kitaplara düşüyor.” cümlesi de gözü kayma deyimini hatırlattığı için edebî anıştırma olarak değerlendirilmiştir. *Tatlı Dil* metninde “Dilin de tatlısı olmalı” ifadesi “Tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır.” atasözünü işaret ettiği ve metnin ana fikri de bunu akla getirdiği için edebî anıştırma yapılmıştır. Ayrıca “Ama dilleri olmadığı için soğukturlar.” cümlesi de “Ağzı var dili yok.” deyimini hatırlattığı için edebî anıştırma sayılmıştır. *Hayvanlar Âlemi* başlıklı metinde hayvanların vücut ısılarının çevreye uyumundan dolayı soğukkanlı ve sıcakkanlı olarak sınıflandırıldığı bilgisi verilmiştir. Burada insan ilişkilerinde sıcakkanlı ve soğukkanlı deyimlerini hatırlattığı için edebî anıştırma yapılmıştır. *Büyük Üstatlar* metninde “Dil bilgisi ile ilgili bir kitap yazdığını biliyoruz fakat henüz bu kitap elimize geçmiş değil.” paragrafında Kâşgarlı Mahmud’un bahsi geçen kitabı *Kitâbu Cevâhirü’n-Nahv fi Lugâti’t-Türk*’tür. Bu isme işaret ederek edebî anıştırma yapıldığı söylenebilir.

Türk Boşnak Halk Kültürünün Ortak Unsurları adlı metinde sevdalinkalar ile ilgili bilgiler verilmiştir. *Sevdalinka* Ayşe Kulin’in aynı adlı romanını akla getirdiği için edebî anıştırma olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca Boşnakçada âşık olma eylemi sevdaluk/sevdahluk olarak bilinmesi bu sözcüğün Karadeniz ağzında da aynı şekilde ifade edilmesini akla getirmektedir. Bu yüzden edebî anıştırma sayılabilir. “Hedele İstanbul’a giderken Bosna’dan geçer ve sevdalinkaların kahvehanelerde müzik eşliğinde söylendiğini belirtir.” cümlesi kahvehanelerde bir araya gelerek şiirler okuyan âşıklık geleneğini hatırlatmaktadır. Son olarak metnin genelinde sevdalinkaların bir hikâyesi olması ve müzik yolu ile hikâyelerin anlatılması türkülerle benzer özellikler taşıdığı için edebî anıştırma olarak sayılmıştır. *Yüz Hatları ile Karakter Okumak* metninde belirli yüz şekillerine sahip insanların sahip olduğu huylar hakkında çıkarımlarda bulunulmuştur. Metin bu açıdan incelendiğinde Türk edebiyatında aynı çıkarımların yapıldığı edebî tür yani kıyafetnameleri akla getirmektedir. Bu yüzden edebî anıştırma olarak

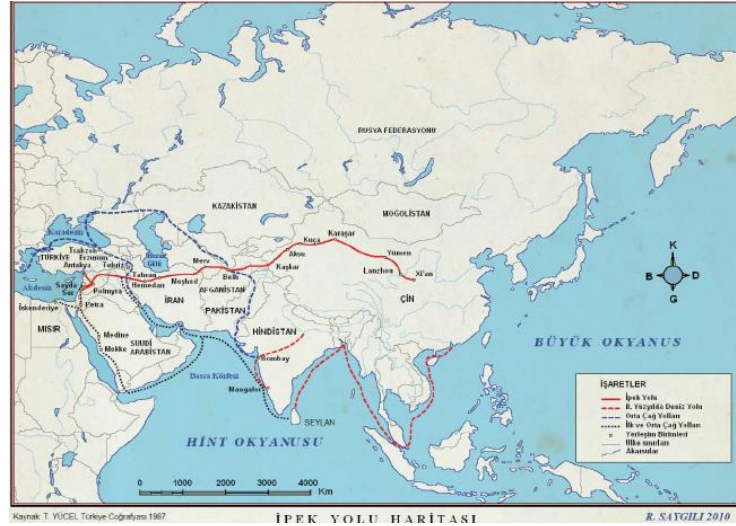
değerlendirilmiştir. Bunların dışında geriye kalan 16 metinde edebî anıştırmaya rastlanılmamıştır.

Tarihî Anıştırmalarla İlgili Bulgular

Tablo 9'daki bulgulara göre 5 farklı metinde tarihî anıştırma örneklerine rastlanılmıştır.

Olimpiyatların Öyküsü metninde “Kentler arasında genellikle savaşlar olurdu ama Olimpia'daki festival başlamadan bir ay önce Elis'ten gönderilen haberciler kutsal ateşkesin başladığı haberini her yana yayarlardı.” cümlesinde o döneme ait bir durum not düşüldüğü için tarihî anıştırma yapılmıştır. *Pekin'den Londra'ya* adlı metinde “Kâğıt ve barut bilgisi yine İpek Yolu ile Arap ülkeleri üzerinden Avrupa'ya gelmiştir.” cümlesinde kâğıt ve barutun Çin'de bulunması bilgisini akla getirmektedir. Dolayısıyla bu kullanım tarihî anıştırma sayılabilir. *Lambada Titreyen Alev Üşüyor* metninde “uçsuz bucaksız bozkırlara” ifadesi ile Türk yaşantısına işaret edilmesi, Doktor Bey adlı eserin aslının da “Tohdur Beğ” olmasından dolayı tarihî anıştırma olarak değerlendirilmiştir. *Yazı Nasıl Ortaya Çıktı* metninde eskiden resimlerin sadece mağara duvarlarında resim olarak yer almasından bahsedilerek sanatsal göndergede bulunulmuş daha sonra ok resminin savaşı ifade etmesi bilgisi ile tarihsel anıştırma yapılmıştır. Bunun yanı sıra alfabe konusuna değinilerek Arap alfabesinin Nebati yazısından ortaya çıktığı ifade edilerek Nebati yazısında sadece ünsüz harflerin bulunduğu belirtilerek Nebatiler tarafından kullanılan alfabe bilgisine işaret edilmiştir. 1928 yılından itibaren Osmanlı Devleti'nin kullandığı Arap alfabesinin yerini Latin alfabesine bıraktığı söylenerek de 1 Kasım 1928 Türk alfabesi inkılabı bilgisi akla getirilmiştir. *Maya Deyince Akla O Gelir* başlıklı metinde Mayalara ait bir piramit ve astronomik özelliklerinden bahsedilmiştir. Mayaların astronomi biliminde ilerlemiş bir medeniyet olması ve Maya takviminin geliştirilmesi ayrıca bu takvime göre de Mayaların kıyamet hesaplaması yapması bilgisi akıllara geldiğinden tarihî anıştırma olarak değerlendirilmiştir. Bunların dışında geriye kalan 19 metinde tarihî anıştırmaya rastlanılmamıştır.

Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitabındaki 24 okuma metninde tespit edilen açık ve kapalı ilişkilere dair bulgular genel olarak değerlendirildiğinde; 21 metinde farklı ilişkiler için örneklere rastlanıldığı buna karşın 3 metinde hiçbir metinler arası ilişkiye rastlanılmadığı tespit edilmiştir. En çok metinler arası ilişkinin tespit edildiği metinler ise *Lambada Titreyen Alev Üşüyor*, *Kültürümüzde Sayılar*, *Türk Boşnak Halk Kültürünün Ortak Unsurları*, *Olimpiyatların Öyküsü ve Büyük Üstatlar* olarak öne çıkmıştır. Bunlarla birlikte metinler arası bağlamında değerlendirilen ve okuma metinlerini bu açıdan destekleyen görsel örneklerine aşağıda yer verilmiştir:

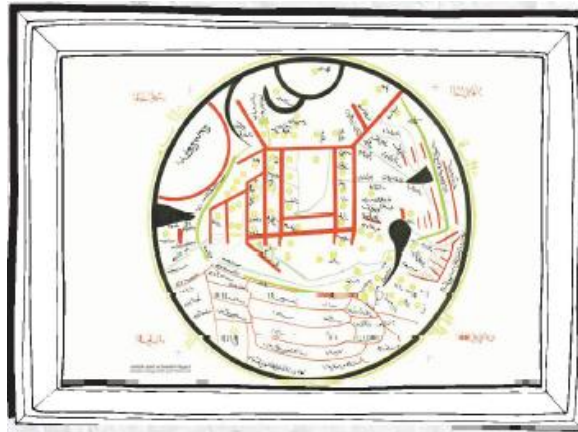
Görsel 2. Pekin'den Londra'ya adlı metninde yer alan resim (s.37)

İpek Yolu ticaretinin anlatıldığı metinde ticaretin yapıldığı yolları gösteren bir haritaya yer verilmiştir. Resim metinler arası ilişkilere katkıda bulunmuştur.

Görsel 3. "Maya" Deyince Akla O Gelir! (s. 101)

Maya Medeniyetine ait Kukulcan isimli bir piramit ve özelliklerinin yer aldığı metinde piramidin resmine yer verilerek metin metinler arası ilişki açısından güçlü kılınmıştır.

Görsel 4. Büyük Üstatlar (s.107)

Tarihte yer edinmiş yazar ve bilim insanlarına ait bilgilerin işlendiği metinde *Dîvân-u Lüğati't Türk* adlı eserde bulunan bir haritaya yer verilmiştir. Bu harita Kâşgarlı Mahmud tarafından Türk dünyasının büyüklüğünü göstermek amacı ile esere eklenmiştir. Metinde anlatılan eserden bir örneğe yer verilmesi her ne kadar metinler arası ilişki açısından önemli görülse de resme ait bir açıklamaya yer verilmemiş olması eksiklik olarak değerlendirilmiştir.

Tartışma ve Sonuç

Yabancılara Türkçe öğretimi okuma metinlerinde yer alan metinler arası ilişkilerin ortaya konulması ve değerlendirilmesini amaçlayan araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Araştırmada YTÖ ders kitabındaki 24 okuma metni metinler arası ilişkiler açısından incelenmiştir. İncelenen metinlerin hepsi bilgilendirici metin türündedir. 3 metinde (*Kullanma Kılavuzu, Oksijen Makineleri, Sempozyum ve Bildiri*) hiçbir metinler arası ilişkiye rastlanılmamıştır. Ortakbirliktelik ilişkileri bağlamında metinler arasılık açısından en çok açık ilişkilere ve bu ilişkilere de alıntılara yer verildiği saptanmıştır. Açık ilişkilere, okuyucu fazla bir çaba harcamadan ve derin bir değerlendirme işlemine tabi tutmadan okuduğu metni anlayabilir. Bu durum Aydın ve Çinpolat'ın (2018) çalışmasında eleştiriye değer bir durum olarak ele alınmış olsa da yabancılar için Türkçe öğretimi metinlerinde kabul edilebilir bir durum olarak değerlendirilebilir. Bunun nedeni olarak da yabancı bir dilde okuma yapma ve başka metinlerle kurulan ilişkiyi anlamının ana dile göre daha zor olması gösterilebilir. Kapalı ilişkiler açısından incelenen metinlerde gizli alıntıya (aşırma) rastlanılmamıştır. Bu durum metin oluşturma ilkeleri açısından önemlidir. Diğer taraftan bulgulara göre, metinler arası ilişkilerin her metinde aynı yoğunlukta olmadığı saptanmıştır. Aydın ve Çinpolat (2018), Karatay (2010) ve Kolcu'nun (2017) yaptıkları çalışmalarda da benzer bulgulara ulaşılmıştır.

Araştırmada *Lambada Titreyen Alev Üşüyor* metninin metinler arası ilişkileri en çok barından metin olduğu tespit edilmiştir. Bunu takiben *Kültürümüzdeki Sayılar* metninde deyim ve atasözü, kültürümüze ait gelenek ve görenekler, İslam inancına ait önemli isim ve değerlere değinilerek geniş bir metinler arası ilişki ağı oluşturulmuştur. Akabinde *Türk Boşnak Halk Kültürünün Ortak Unsurları* adlı metinde de başlıktan anlaşılacağı gibi Türk ve Boşnak halk yaşantısına ait sanat göndermeleri ve edebî anıştırmalar yapılmıştır. Yabancılara Türkçe öğretiminde kültürlerarası yaklaşım adlı çalışmasında Demir ve Açık (2011) yabancı dil öğretiminde metinlerin kültürel özellikleri taşıması gerektiğini ifade etmiş ve bazı öğretim setlerinde kültürel öğelere yeterince yer verilirken bazı öğretim setlerinde ise ortak değerler yerine sadece bize özgü kültürel özelliklerin tercih edildiğini belirtmiştir. İncelenen metinlerde çoğunlukla bizim kültürümüze ait unsurlara yer verilirken diğer milletlere ait kültürel öğelerle de metinler arası ilişkiler kurulmuştur. Yazılı eserlerin yanı sıra resimlerin de metinler arası olarak kullanıldığı ve değerlendirildiği olgusundan yola çıkılarak (Aktulum, 2000, 10) incelenen metinlerde kullanılan resimlerin metinleri bu açıdan güçlü kıldığı tespit edilmiştir. Bu bulguyu destekleyici olarak Kara ve Çekici (2017) ile Çekici'nin (2018) Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde metinler arası aşamalı çalışmalarda kullanılan resim ve fotoğraf aşamalılığının öğrenciyi metne hazırladığı ve ön organize edicileri harekete geçirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Kullanılan resimler her ne kadar metinleri destekleyici ve anlamı artırıcı olsa da metinler arası ilişkil bakımından güçlü olan *Kültürümüzdeki Sayılar* metnindeki resim ve fotoğraf eksikliği dikkat çekmiştir.

Sonuç olarak araştırmada, yabancılara Türkçe öğretimi C1 seviyesi metinlerinde metinler arası ilişkiler açısından 24 metin incelenmiş ve en çok açık ilişkilere alıntıya yer verildiği tespit edilmiştir. 3 metinde metinler arasılık ilişkisinin kurulmadığı, en çok

ilişkinin ise başta *Lambada Titreyen Alev Üşüyor, Kültürümüzde Sayılar ve Türk-Boşnak Halk Kültürünün Ortak Unsurları* metinleri olmak üzere 5 metinde kurulduğu görülmüştür. Kullanılan resimlerin metinler arasılığına katkı sağladığı fakat yeterli olmadığı da ulaşılan sonuçlar arasındadır.

Öneriler

Araştırma bulgularından yola çıkılarak şu önerilerde bulunulabilir:

Çalışmada C1 seviyesi metinler incelenmiştir. Diğer dil yeterlik seviyesindeki ders kitapları da metinler arası ilişkiler bakımından incelenerek karşılaştırmaya tabi tutulabilir.

Metinlerin ortakbirliktelik yönünü güçlendirmek için resim ve fotoğraflara daha çok yer verilebilir.

Türk kültürünün yanı sıra farklı milletlerin kültürel unsurlarının yer alacağı metinler oluşturularak okuyucuların ön bilgileri daha aktif hâle getirilebilir.

Çalışmada ortakbirliktelik ilişkileri ölçüt alınmıştır. Türev ilişkileri ölçüt alınarak ya da farklı kuramcılarının metinler arası ilişki sınıflandırmaları kullanılarak farklı incelemelere gidilebilir.

Kaynakça

- Akdal, D. (2011). *Metinler Arası Okuma Yaklaşımının İlköğretim Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Yaratıcı Yazma Becerilerine Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Kırşehir: Ahi Evran Üniversitesi.
- Aktulum, K. (2000). *Metinlerarası İlişkiler*. (2. Baskı). Ankara: Öteki Yayınevi
- Allen, G. (2000). *Intertextuality*. London: Routledge.
- Aydın, İ. ve Çinpolat, E. (2018). Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarında Anlatı Metinlerinde Metinlerarası İlişkiler. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 13(2), 161-177.
- Aziz, A. (2008). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri ve Teknikleri*. (4.baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Bulut, F. (2018). Metinlerarasılık Kavramının Kuramsal Çerçevesi. *Edebi Eleştiri Dergisi*, 2(1), 1-19.
- Coşkun Ögeyik, M. (2008). *Metinlerarasılık ve yazın eğitimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Çeçen, M. ve Doğan, B. (2014). Türkçe Ders Kitaplarında (6-8. Sınıflar) Yer Alan Okuma Kültürü Teması Metinlerinin Metinler Arasılık Bakımından İncelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 2(3), 122-134.
- Çekici, Y.E. (2018). B1 Düzeyindeki Yedi İklim Türkçe Ders Kitabında Metinler Arası Fotoğraf Aşamalılığı. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi Özel Sayısı, 205-220.
- Çelebioğlu, E. (2007). *Metinler Arası Kavramı ve Bu Kavramın Türk Edebiyatı Öğretim Programına Göre Hazırlanmış Dokuzuncu ve Onuncu Sınıf Türk Edebiyatı Kitaplarında Okutulan Şiir Metinlerinde Uygulanabilirliğinin Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Demir, A. ve Açık, F. (2011). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kültürlerarası Yaklaşım ve Seçilecek Metinlerde Bulunması Gereken Özellikler. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 30, 51-72.

- Dolaşık, R. (2018). *Yabancılara Türkçe öğretimi metinlerinin oluşturulma süreçleri*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Doğan Döner, F. (2018). *Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Şiirlerin Metinsellik Ölçütleri Bağlamında Çözümlemesi ve Bu Şiirlerin Metinselliğine İlişkin Öğretmen Görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi. Elâzığ: Fırat Üniversitesi.
- Durmuş, G. (2018). Ortaokul 5.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki (2017) Okuma Etkinliklerinin Metinler Arası Açısından Değerlendirilmesi. *Turkish Studies*, 13(11), 505-542.
- Edmunds, L. (2001). *Intertextuality and The Reading of Roman Poetry*. London: The Johns Hopkins University Press.
- Güler, V. (2018). *Ortaokul 8.Sınıf Öğrencilerinin Yaratıcı Metinlerinde Metinlerarasılık*. Yüksek Lisans Tezi. Elâzığ: Fırat Üniversitesi.
- Günay, D. (2007). *Metin Bilgisi*. İstanbul: Multilingual.
- Gürkan, S. (2019). *İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 ve A2 Düzeyi Ders Kitaplarındaki Sosyo-Kültürel Unsurların Metinsellik Ölçütleri Bağlamında Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi.
- Kara, M. ve Çekici, Y.E. (2017). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarında Metinler Arası Aşamalılık: Yedi İklim Türkçe ve İzmir Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 411-426.
- Karatay, H. (2010). Türkçe Dersi Öğretim Araçlarında Yapılandırmacılık: Metinlerarasılık. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(14), 155-178.
- Kolcu, S. (2017). *Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarının Metinler Arası Niteliği Üzerine Bir Değerlendirme*. Yüksek Lisans Tezi. Hatay: Mustafa Kemal Üniversitesi.
- Köksal, K. ve Ünal, E. (2008). Metinler Arası Okumanın Okuduğunu Anlamaya Etkisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(26), 154-169.
- Kunduracı, G. (2019). *Metin Ötesinde, Metinler Arasında Dolaşım: Orhan Pamuk'un Romanlarında Metinsel Aşkılık Görünümleri*. Doktora Tezi. Eskişehir: Osman Gazi Üniversitesi.
- MEB (2019), *Türkçe Dersi Öğretim Programı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Mengi, M. (2007). Metin İncelemesi Aşamaları, Terimleri ve Bunlardan Biri: Metin Tahlili. *Electronic Turkish Studies*, 2(3), s.407-417
- Oğuzhan, S. (2021). *Ortaokul Düzeyindeki Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Bilgilendirici Metinlerin Metinsellik Ölçütlerine Göre Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi.
- Özdemir, S. (2019). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Yazdıkları Metinlerde Metinlerarası İlişkiler. 3. Uluslararası Sınırsız Eğitim ve Araştırma Sempozyumu (Muğla, 24-27 Nisan, s. 49-54).
- Sarı, M. (2009). *Metinler Arası Bağlamında İhsan Oktay Anar'ın Romanlarında Kutsal Metinlerin İzleri*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Şerefoğlu, Z. K. (2013). Atlansoy'un "Su Burcu"nda Metinlerarasılık. *İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, 2, 307-343.
- Toklu, O. (2009). *Dilbilime Giriş*. Ankara: Akçağ Yayıncılık.

- Türkiye Maarif Vakfı (2020). *Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı*. İstanbul: Bayem Ajans.
- Türk Dil Kurumu (2011). *Türkçe sözlük*. Ankara: TDK Yayınları
- Ünal, E. (2007). *Metinler Arası Okumanın Okuduğunu Anlamaya Etkisi*. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (5. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.